

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående disposition av två skolhemman i Korpilombolo och Karl Gustafs socknar m. m.; given Stockholms slott den 28 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Edgar Rosander.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler härefter t. f. chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Rosander fråga om dispositionen av två staten tillhöriga, för skoländamål inköpta hemman i Korpilombolo och Karl Gustafs socknar i Norrbottens län och därmed sammanhängande spörsmål samt anför härom följande:

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 25 oktober 1940 förordnades, att de särskilda föreskrifter, som av Kungl. Maj:t tidigare meddelats i avseende å anordnandet av s. k. statsfolkskolor i tretton skoldistrikt i Norrbottens län, däribland Korpilombolo och Karl Gustafs distrikt, ävensom de särskilda beslut, varigenom statsmedel anvisats för upprätthållande av statsfolkskolor, skulle — beslutna om anvisande av anslag i den mån desamma icke redan

upphört att tillämpas — upphöra att gälla för tid efter utgången av budgetåret 1939/40. Med hänsyn härtill skulle bestämmelserna i gällande folkskolestadga och övriga allmänna föreskrifter beträffande folkskoleväsendet i riket i full utsträckning äga tillämpning jämväl å de hittillsvarande statsfolkskolorna.

I och med detta Kungl. Maj:ts beslut har den särskilda organisationsform inom folkskoleväsendet i rikets nordligaste delar, som statsfolkskolorna in-
neburit, fått även sin formella avveckling. I verkligheten har statsfolkskolornas särställning i förhållande till andra folkskolor redan tidigare successivt nästan helt upphört, allteftersom statens bidrag till kostnaderna för folkskoleväsendet ökats.

Jag vill här endast i korthet beröra tillkomsten av statsfolkskolorna för att därmed ge en bakgrund för bedömandet av de spörsmål, vilka i detta sammanhang närmast äro i fråga.

Med hänsyn till de svaga ekonomiska villkoren i de finskspråkiga socknarna i Norrbotten och intresset av att därstädes främja svensk odling och språkkunskap funno statsmakterna på 1870-talet nödvändigt, att staten påtog sig större förpliktelser i avseende å folkskoleväsendet därstädes än i övriga delar av riket. I första hand avsågs därvid, att staten skulle medverka till inrättandet av ett tillräckligt antal folk- och småskolor i dessa socknar. För detta och vissa andra ändamål anvisade riksdagen första gången år 1874 och därefter årligen särskilda anslag.

I enlighet med den av statsmakterna sålunda intagna ståndpunkten beslöt Kungl. Maj:t den 2 november 1888, att på statsverkets bekostnad skulle inrättas folkskolor i vardera Teurajärvi by i Korpilombolo socken och Lappträsk by i Karl Gustafs socken samt att vid såväl dessa som vissa andra skolor finge anställas lärare mot avlöning av statsmedel. Skolororganisationen skulle fastställas och lärarna tillsättas av domkapitlet i Luleå. Sedermera har Kungl. Maj:t genom ett flertal särskilda beslut medgivit inrättande av ytterligare ett stort antal statsfolkskolor samt i samband därmed beviljat statsmedel till deras upprätthållande m. m.

Sedan skälen för statens särskilda medverkan till upprätthållande av ifrågavarande skolor i huvudsak successivt bortfallit, skedde, såsom ovan berörts, den formella avvecklingen av denna organisationsform genom omförmälda beslut av Kungl. Maj:t den 25 oktober 1940. Ännu återstå dock att reglera vissa spörsmål rörande de fastigheter, på vilka förutnämnda två skolor i Korpilombolo och Karl Gustafs socknar uppförts. Härom torde följande få anföras.

Ifrågavarande fastigheter — numera hemmanen $\frac{1}{8}$ mantal Teurajärvi nr 2 i Korpilombolo socken och $\frac{1}{8}$ mantal Lappträsk nr 8 i Karl Gustafs socken — inköptes på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1889 för statsverkets räkning. Genom samma beslut anbefalldes vederbörande myndigheter att gå i författning om uppförande — på statens bekostnad — av skollokaler, lärarbostäder och nödiga uthus på hemmanen. Sedan bygg-

naderna blivit uppförda och avsynade, meddelade Kungl. Maj:t genom beslut den 10 december 1892 föreskrifter om hemmanens disposition såsom skolhemman, om deras förvaltning samt om byggnadernas underhåll m. m.

Såsom framgår av lydelsen av Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 25 oktober 1940, innebär beslutet beträffande ifrågavarande två folkskolor i Korpilombolo och Karl Gustafs skoldistrikt, att skolorna från och med läsåret 1940/41 övergått till vanliga, av respektive skoldistrikt upprätthållna folkskolor, för vilka statsbidrag utgå efter samma grunder som till folkskolor i allmänhet. Beslutet innebär däremot givetvis icke, att skolbyggnaderna och skolfastigheterna frånhänts staten, ehuru väl skoldistriktet tills vidare för skoländamål disponera byggnaderna. Behov synes emellertid föreligga av en reglering jämväl av hithörande frågor.

Sedan vederbörande myndigheter anbefallts inkomma med utredning i dessa hänseenden, föreligga nu till slutlig prövning förslag i ämnet. Dessa förslag gå i korthet ut på att för skoltomter erforderliga delar av ifrågavarande hemman jämte därå för skoländamål uppförda byggnader skola utan ersättning överlämnas till respektive skoldistrikt, varefter övriga delar av fastigheterna skola försäljas. Då skolbyggnaderna äro i dåligt skick och även i behov av utökning, har fråga därjämte väckts, huruvida icke staten, som lång tid handhaft dessa skolor, borde till skoldistriktet överlämna skolanläggningarna i sådant skick, att kommunerna icke genast nödgades bekosta om- eller nybyggnad av dem.

I det följande vill jag särskilt för sig till behandling upptaga spörsmålen om *dels* skoltomters och skolbyggnaders överlåtande på skoldistriktet samt skolbyggnadernas iståndsättande eller eventuella nybyggnad på statens bekostnad, *dels ock* försäljning av de för skoländamål icke erforderliga delarna av skolhemmanen.

A. Skoltomternas och skolbyggnadernas överlåtande på respektive skoldistrikt m. m.

1. Fastighetsöverlåtelseerna.

Länsstyrelsen i Luleå har — efter hörande av vederbörande folkskolinpektör, landsfiskaler, skogsstatstjänstemän, domkapitlet i Luleå m. fl. — med skrivelse den 23 oktober 1934 avgivit förslag i ämnet. I överensstämmelse med de hörda myndigheterna har länsstyrelsen utgått från att för skolanläggningarna erforderliga tomtområden skulle genom avstyckning avskiljas från skolhemmanen. Länsstyrelsen har tillstyrkt ett av folkskolinpektören framlagt förslag till områdenas avgränsning. Vidare har länsstyrelsen i likhet med nämnda myndigheter ansett, att det område av skolhemmanet i Teurajärvi, som av stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor disponerades för en arbetsstuga, borde överlåtas till stiftelsen med äganderätt

för ett mindre belopp, förslagsvis 50 kronor. Sistnämnda område uppläts till stiftelsen genom beslut av Kungl. Maj:t den 11 februari 1916 att under nyttjanderätt avgiftsfritt av stiftelsen innehavas, så länge området användes för det avsedda ändamålet. Beträffande de föreslagna tomtområdena må följande framhållas.

Tomterna i Teurajärvi. Folkskolinspektörens förslag i yttrande den 8 oktober 1932 går ut på avskiljande av en skoltomt om cirka 5 hektar, vilkens gränslinjer han angivit sålunda: i söder vägen Korpilombolo—Teurajärvi och arbetsstugutomtens norra gräns, i väster gränslinjen mot hemmansdelarna Cc och Da, i norr södra gränslinjen av den för kraftledning upphuggna gatan, i öster den nyanlagda byvägen, som utgår från allmänna landsvägen omkring 240 meter från västra hemmansgränsen. Tomtgränserna ha av folkskolinspektören provisoriskt inlagts med rödkrita på ett i ärendet företett utdrag av en karta över ägorna till Teurajärvi by i och för laga skifte, vilket utdrag verkställes i september 1931 av lantmätaren Nils Nilzén. Arbetsstugutomten skulle enligt förslaget omfatta det område om 1,10 hektar, som av Kungl. Maj:t upplåtits till omförmälda stiftelse.

Tomten i Lappträsk. Folkskolinspektörens förslag i nyssnämnda yttrande går ut på avskiljande av en skoltomt om cirka 4 hektar, utgörande västligaste partiet av hemmansdelen litt. H med en gränslinje, dragen i ungefär nord—sydlig riktning, omkring 200 meter öster om sjön Lappijärvi. I detta sammanhang har inspektören framhållit, att den del av det föreslagna området, som låge närmast stranden av sjön icke vore med hänsyn till det då aktuella behovet direkt erforderligt för skoländamål. Med hänsyn till framtida behov och för att undvika, att gårdar anlades i skolans omedelbara närhet, borde dock skoltomten omfatta hela området utmed sjön. Tomtens omfattning har av folkskolinspektören provisoriskt angivits å en i ärendet företedd, av distriktslantmätaren G. Åkerström år 1932 upprättad karta över del av ifrågakvarande hemman. Beträffande en genom skolområdet gående samfällad byväg har inspektören föreslagit, att vägen skulle omläggas så, att den ginge utanför det blivande tomtområdet.

I sedermera avgivet yttrande har vederbörande *jägmästare* föreslagit en begränsning av tomtområdet i Lappträsk på så sätt, att tomtgränsen droges omkring 50 meter närmare sjön, varigenom kortare nyanläggning av väg kunde vinnas.

Vederbörande *överlantmätare*, som tillstyrkt jägmästarens nyssnämnda förslag, har ansett några hinder för berörda områdens avstyckning ej föreliggande. Han har vidare ansett, att frågan om den genom skoltomten i Lappträsk gående vägen borde ordnas genom ägoutbyte, antingen på sätt jägmästaren föreslagit eller ock på annat lämpligt sätt, som kunde bestämmas vid en blivande förrättning.

Skolöverstyrelsen och *kammarkollegiet* ha tillstyrkt förslagen om avskiljande av skoltomter i huvudsaklig överensstämmelse med folkskolinspektörens ovannämnda förslag. Skolöverstyrelsen har därvid anfört, att hänsyn borde tagas till framtida behov, enär man beträffande båda skolorna borde utgå från, att de komme att bliva centralskolor av A-form. För skolan i Lappträsk

borde man jämväl räkna med framtida behov av skolhem. Inom skoltomterna borde dessutom finnas plats för skolträdgård samt eventuellt för tjäns-tebostäder för lärare med trädgårdsländ. Överstyrelsen avstyrkte jägmästarens förslag om begränsning av skoltomten i Lappträsk. Kostnaderna för om-läggning av den samfälliga byvägen därstädes borde enligt myndigheterna gäldas av genom hemmanets försäljning inflytande köpeskillingsmedel.

Statsfolkskolornas avveckling innebär icke någon ändring i dessa skolors undervisningsverksamhet. Skolorna upprätthållas nu och hädanefter av respektive skoldistrikt med statsbidrag enligt för folkskolor i allmänhet gäl-lande grunder. Behovet för framtiden av skolor på dessa platser synes, såvitt handlingarna utvisa, vara styrkt. Departements-
chefen.

Under dylika förhållanden finner jag skäligt att ifrågavarande skolan-läggningar och för skoländamål erforderliga delar av skolhemmanen — vilka av staten tidigare inköpts för dessa skolors behov — med äganderätt och utan ersättning överlämnas till skoldistriktet. Med hänsyn till vad skol-överstyrelsen anfört torde vad beträffar skoltomternas storlek folkskol-inspektörens förslag kunna i princip godtagas. De närmare detaljerna böra bestämmas vid blivande avstyckningsförrättning, för vilken kostnaderna torde böra gäldas av inflytande försäljningsmedel för hemmanen i övrigt eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t. Frågan om vägomläggning vid skol-tomten i Lappträsk synes, såsom även kammarkollegiet tänkt sig, böra lösas genom ägotbytte i samband med skoltomternas avstyckning. De med ägo-utbytet förknippade detaljfrågorna synas böra närmare utredas, därvid ve-derbörande skoldistrikt och vägintressenterna böra få tillfälle yttra sig. Kungl. Maj:t torde äga befogenhet medgiva, att skälig kostnad för vägom-läggningen bestrides på sätt nyss sagts i fråga om kostnaderna för avstyck-ningsförrättningen.

Jag biträder jämväl förslaget om överlämnande med äganderätt av lämplig tomt för arbetsstuga till stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor. Kostnaderna för avstyckning av denna tomt m. m. torde, om förrättningen sker samtidigt med motsvarande förrättning å skoltomten, icke bli stora och synas böra gäldas av stiftelsen. Däremot anser jag mig ej böra ifrågasätta någon köpe-skillning för tomten.

2. Skolbyggnadernas iståndsättande.

Länsstyrelsen har — med anledning av ansökningar av skoldistriktet och efter hörande av vederbörande folkskolinspektör och länsarkitekt samt dom-kapitlet — i skrivelser den 8 februari 1939 tillstyrkt, att vissa byggnads-arbeten vid skolanläggningarna i Lappträsk och Teurajärvi utföras på sta-tens bekostnad. I likhet med de av länsstyrelsen hörda myndigheterna har länsstyrelsen därvid ansett, att skolanläggningarna, innan de över-

lämnades till skoldistriktet, skulle iordningställas, så att de motsvarade de fordringar, som numera ställdes på en modern skolanläggning.

Sedan skolöverstyrelsen den 12 december 1939 yttrat sig över ansökningarna men därvid icke ansett sig kunna fatta slutlig ståndpunkt till desamma, har *kammarkollegiet* i utlåtande den 17 december 1940 uttalat, att kollegiet icke hade något att erinra mot att kostnaderna för vissa ifrågasatta byggnadsarbeten för modernisering och komplettering av skolanläggningarna i Lappträsk och Teurajärvi gäldades av statsmedel. Det syntes kollegiet icke rimligt, att kommunerna, där den kommunala utdebiteringen vore högst betungande, redan vid övertagandet av respektive skolanläggningar skulle bli nödsakade att vidtaga av behovet påkallade omfattande byggnadsarbeten. Kollegiet förutsatte, att alla de beskrifningar och förenklingar i byggnadsprogrammen skedde, som utan större olägenheter kunde vidtagas.

På grund av remiss har *skolöverstyrelsen* efter verkställd ytterligare utredning med skrivelser den 8 februari 1941 överlämnat förslag till om- och nybyggnadsarbeten i Lappträsk och Teurajärvi med hänsyn till numera föreliggande lokalbehov.

Beträffande behovet av byggnadsarbeten i L a p p t r ä s k har överstyrelsen därvid anfört bland annat följande.

Barnantalet vid Lappträsk folkskola uppginge läsåret 1940/41 till 111, fördelade på 7 klasser och 5 läraravdelningar. Småskolebarnen vore uppdelade i 2 avdelningar av b-form. Den ena vore belägen i norra och den andra i södra delen av den omkring 11 kilometer långa byn. Båda dessa avdelningar vore inrymda i hyrda lokaler. De tre folkskoleavdelningarna vore förlagda i det staten tillhöriga skolhuset, som låge på central och i övrigt lämplig tomt. På grund av långa skolvägar vore skolskjutsar anordnade för ett 50-tal barn.

Under den efter läsåret 1940/41 närmast följande sjuårsperioden kunde barnantalet vid skolan beräknas uppgå till respektive 120, 120, 130, 149, 154, 155 och 160. Vid utgången av innevarande läsår måste läraravdelningarna vid skolan ökas från 5 till 6, och efter ytterligare ett par år måste skolan organiseras såsom fullständig A-skola. Därvid syntes det bli nödvändigt att vissa år anordna någon parallellavdelning i småskolan.

De för småskolan hyrda lokalerna vore olämpliga för undervisningsändamål och borde icke vidare användas.

Den befintliga, med statsmedel uppförda skolbyggnaden hade avsynats år 1932. Byggnaden vore följaktligen icke gammal, men den vore det oaktat dels för liten, dels i övrigt otillfredsställande. Den saknade till exempel källarvåning och sanitära anordningar samt uppvärmdes med kaminer. I nedre våningen funnes två lärosalar, kapprum och materialrum samt i övre våningen ett gymnastikrum med en golvyta av $8 \times 8,5$ meter och ett rum för träslöjd, vilket nu användes såsom klassrum. Takhöjden vid sidoväggarna i övre våningen vore blott omkring två meter. Väggarna i skolhuset vore obeklädda utom i de två klassrummen på nedre botten, där de på skoldistriktets bekostnad täckts med porös Torex. Enligt intyg av byggnadssakkunnig person hade röta uppstått i byggnadens väggar på grund av att yttertaget befunne sig i bristfälligt skick.

Vid skolan funnes vidare ett staten tillhörigt uthus, inrymmande vedbodas, magasin samt tvätt- och badstuga.

Ett förut befintligt skolhus hade år 1932 ombyggt till bostadshus, inrymmande en lägenhet på tre rum och kök och en annan på två rum och kök. Detta bostadshus, som av skolstyrelsen betecknades såsom obeboeligt, syntes vara av sådan beskaffenhet, att en dyrbar reparation icke borde ske, i all synnerhet som behovet av lärarbostäder icke skulle bli tillgodosett därigenom. Lägenheter behövdes nämligen för minst 5 folkskollärare och 2 småskollärarinnor. Några möjligheter att hyra lägenheter i byn förefunnes icke. Överstyrelsen ansåge därför, att frågan om tjänstebostäder åt lärarna icke kunde lösas på ett ändamålsenligt sätt annat än genom nybyggnad.

De nuvarande till skolanläggningen hörande lokalerna vore följaktligen otillräckliga och så bristfälliga, att snara åtgärder för åstadkommande av förbättrade förhållanden kunde betraktas såsom ofrånkomliga. Det syntes ock nödvändigt, att de nu på skilda ställen i byn inrymda småskoleavdelningarna förlades på samma plats som den egentliga folkskolan, ehuru skjutskostnaderna därigenom sannolikt skulle komma att bli något större än för närvarande.

På skoldistriktets uppdrag har länsarkitekten G. Lovén i Luleå utfört ritningar och verkställt kostnadsberäkningar beträffande av skoldistriktet numera ifrågasatta om- och nybyggnadsarbeten vid ifrågavarande skolanläggning. Ritningarna äro dagtecknade den 1 februari 1941.

Enligt denna byggnadsplan skall det nuvarande skolhuset efter ombyggnad inrymma slöjdsal, skolkök och barnbespisingsslokaler, till vilka senare hör ett särskilt kök. Kostnaderna för ombyggnaden ha beräknats till 34 460 kronor.

De egentliga skollokalerna inrymmas i en nybyggnad i anslutning till det nuvarande skolhuset. Planen för denna nybyggnad upptager 7 klassrum, gymnastiksal med omklädnadsrum och toiletter, lärar- och biblioteksrum samt materielrum med flera biutrymmen. Kostnaderna för nybyggnaden ha beräknats till 208 715 kronor.

I stället för det nuvarande bostadshuset och uthuset uppföres ett nytt bostadshus och en sobod. Med hänsyn till svårigheterna att konstruera ett bostadshus med udda antal lägenheter avses det nya bostadshuset skola inrymma 6 lägenheter, nämligen 4 för folkskollärare och 2 för småskollärarinnor. Byggnadskostnaderna för bostadshuset ha beräknats till 110 050 kronor och för soboden till 475 kronor.

För utvändiga ledningar samt inhägnad och planering av tomten ha ytterligare 10 300 kronor beräknats.

De totala byggnadskostnaderna ha sålunda beräknats till $(34\,460 + 208\,715 + 110\,050 + 475 + 10\,300 =)$ 364 000 kronor.

Rivningsvärdet av nuvarande bostadshus har uppskattats till högst 1 500 kronor.

Skolöverstyrelsens byggnadssakkunniga biträde, arkitekten C. Björklund, har i tjänstememorial den 7 februari 1941 framställt vissa anmärkningar mot ritningarna och föreslagit vissa ändringar, vilka beräknas medföra en besparing av 7 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt byggnadsförslaget med de av Björklund förordade ändringarna.

I Teurajärvi finnas ett skolhus och ett tjänstebostadshus, vilka togos i bruk år 1933. Skolhuset inrymmer fyra klassrum, en gymnastiksal och en slöjdsal. Gymnastiksalen användes nu såsom klassrum. Bostadshuset innehåller en lägenhet om 3 rum och kök, en om 2 rum och kök samt två lägenheter om vardera 1 rum och kök. Enligt uppgift finnes icke möjlighet att hyra lämpliga bostäder för lärarna i Teurajärvi.

Skolöverstyrelsen har beträffande behovet av skollokaler anfört bland annat följande:

Barnantalet vid Teurajärvi skola uppginge läsåret 1940/41 till 38 i småskolan och 63 i folkskolan. I småskolan vore barnen fördelade på 2 och i folkskolan på 3 läraravdelningar. Beslut hade ännu icke fattats om införande av sjunde skolår. Om sådant skulle införas från och med läsåret 1941/42, kunde barnantalet under närmast följande sjuårsperiod beräknas uppgå till respektive 121, 124, 134, 139, 145, 140 och 145. Arbetsstugan i Teurajärvi skulle enligt beslut utvidgas. På grund härav torde barnantalet vid skolan bli något högre än ovan angivits. Skolan syntes under alla förhållanden böra vara anordnad som en enkel A-skola med 7 klassrum samt övriga erforderliga utrymmen.

Ett icke alltför litet frukostrum vore behövt. Skoldistriktet hade nämligen anordnat barnbespisning vid samtliga skolor. Lokaler för barnbespisning saknades i Teurajärvi. Även om man bortsåg från behovet av lokal för barnbespisning, måste ett större frukostrum finnas, enär ett flertal barn under alla förhållanden måste intaga en måltid i skolan.

De befintliga gymnastik- och slöjdsalarna vore icke större än vanliga klassrum och alltså med hänsyn till barnantalet i skolan för små för avsedda ändamål.

Ritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar för ifrågasatta om- och nybyggnadsarbeten vid skolanläggningen i Teurajärvi ha på skoldistriktets uppdrag uppgjorts av arkitekten B. Höök i Luleå. Ritningarna äro dagtecknade den 1 juli 1939 och den 23 januari 1941, kostnadsberäkningarna den 25 januari 1941.

Detta byggnadsprogram upptager dels vissa ombyggnadsarbeten beträffande nuvarande skolhus och bostadshus, dels uppförande av nytt skolhus, inrymmande 2 klassrum, gymnastiksal med omklädnads- och duschrut, slöjdsal, skolkök, kombinerat lärarrum och bibliotek samt toaletter, dels ock tillbyggnad av bostadshuset, avseende två lägenheter om 3 rum och kök. Efter ombyggnaden skulle det nuvarande skolhuset inrymma 5 klassrum, materialrum och barnbespisningslokal med kök.

Kostnaderna för ombyggnadsarbetena ha beräknats till 7 500 kronor för skolhuset och till 13 000 kronor för bostadshuset. I dessa belopp ingå dock icke kostnaderna, 2 500 kronor, för vissa målningsarbeten, som skolstyrelsen anser erforderliga.

Byggnadskostnaderna för det nya skolhuset ha beräknats till 141 000 kronor och för tillbyggnaden av bostadshuset till 63 000 kronor.

För fördjupning av vattenbrunn, anordning av utvändiga avloppsled-

ningar, schaktning för ledningskulvert samt grovplanering av tomten ha dessutom beräknats 5 500 kronor.

De beräknade totala byggnadskostnaderna uppgå sålunda till $(7\ 500 + 13\ 000 + 2\ 500 + 141\ 000 + 63\ 000 + 5\ 500 =) 232\ 500$ kronor.

Skolöverstyrelsens byggnadssakkunniga biträde har i tjänstememorial den 4 februari 1941 förklarar sig icke ha något att erinra mot ritningarna. Beträffande kostnadsberäkningarna har det byggnadssakkunniga biträdet uttalat, att de beräknade kostnaderna för tillbyggnaden av tjänstebostadshuset borde kunna minskas med minst 5 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har för sin del funnit behovet av de föreslagna byggnadsarbetena styrkt. Den nu föreliggande byggnadsplanen upptog enligt överstyrelsens mening endast de lokaler, som vore erforderliga för skolans ändamålsenliga anordnande.

Skolöverstyrelsen har beträffande bestridandet av kostnaderna för de sålunda föreslagna byggnadsarbetena vid skolanläggningarna i Lappträsk och Teurajärvi anfört huvudsakligen följande:

Den kommunala utdebiteringen i Karl Gustafs kommun vore synnerligen betungande. Hela det kommunala utdebiteringsbehovet på grundval av 1939 års taxeringar hade uppgått till 45 kronor 20 öre per skattekrona. I statsbidrag till skattelindring hade kommunen erhållit 26 kronor 8 öre per skattekrona, vadan ett utdebiteringsbehov av 19 kronor 6 öre per skattekrona återstått. Kommunens folkmängd hade den 1 januari 1940 uppgått till 3 302 personer. Skatte kronornas antal hade år 1939 utgjort 5 580.

Korpilombolo kommun hade den 1 januari 1940 haft en folkmängd av 3 413 personer. Hela det kommunala utdebiteringsbehovet grundat på 1939 års taxeringar hade uppgått till 30 kronor 82 öre per skattekrona. I statsbidrag till skattelindring hade kommunen erhållit 11 kronor 38 öre per skattekrona, vadan ett utdebiteringsbehov av 19 kronor 44 öre återstått. Antalet skatte kronor hade uppgått till 6 887.

Jämlikt föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 25 oktober 1940 ålåg det skoldistriktet att efter utgången av budgetåret 1939/40 handhåva vårdens även av de förutvarande statsfolkskolorna. Skoldistriktet kunde för denskull anses pliktiga att med bidrag av statsmedel, som enligt gällande bestämmelser kunde utgå, anskaffa för skolornas verksamhet erforderliga lokaler. Emellertid syntes frågan om skolanläggningarnas försättande i ett tillfredsställande skick på grund av skoldistriktens svaga ekonomi icke kunna lösas på annat sätt än att staten i samband med skolornas överlämnande till skoldistriktet bestredde samtliga de med byggnadsföretagen för enade kostnaderna. Överstyrelsen funne en sådan åtgärd rimlig även med hänsyn till det förhållandet, att staten tidigare funnit det nödvändigt att ikläda sig särskilda kostnader för folkundervisningens behöriga upprätthållande i dessa bygder. De motiv, som föranlett statsmakterna att intaga denna ståndpunkt, syntes i huvudsak allt fortfarande och särskilt under nuvarande allmänna förhållanden äga giltighet.

Skolöverstyrelsen har därför föreslagit, att kostnaderna för byggnadsföretagen, beräknade för företaget i Lappträsk till $(364\ 000 - 1\ 500 - 7\ 500 =)$

355 000 kronor och för företaget i Teurajärvi till (232 500 — 5 000 =) 227 500 kronor, skulle i sin helhet gäldas av staten.

Överstyrelsen har vidare anfört, att kostnaderna syntes kunna bestridas antingen ur förslagsanslaget till befrämjande av folkundervisningen i rikets nordligaste gränsorter eller ock ur för ändamålet av riksdagen särskilt anvisade anslag.

Från överstyrelsens beslut har t. f. undervisningsrådet Andersson varit skiljaktig och på anförda skäl uttalat sig för ett statsbidrag för ändamålet av 85 procent av byggnadskostnaderna.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka, att kostnaderna för ifrågakommande byggnadsföretag i sin helhet bestridas av statsmedel.

Statskontoret kunde icke finna, att de av kammarkollegiet och överstyrelsen åberopade skälen vore tillräckligt bärande. De särskilda omständigheter, som tidigare föranlett statsmakterna att med avseende å statsbidrag för folkskoleväsendet bevilja större förmåner åt vissa skoldistrikt i rikets nordligaste gränsorter än som normalt gällde, syntes numera få anses ha väsentligt bortfallit. Vad särskilt skattetrycket anginge, torde icke kunna göras gällande, att dessa distrikt intoge någon särställning. Med hänsyn härtill och då det förhållandet, att skoldistriktet i fråga under 50 års tid haft tillgång till av staten bekostade undervisningslokaler och tjänstebostadshus, icke syntes utgöra skäl för att staten nu skulle ställa förstklassiga skolanläggningar till distriktets förfogande utan kostnad för dessa, kunde statskontoret icke tillstyrka överstyrelsens hemställan. Därest, såsom torde framgå av handlingarna, nybyggnad av skollokaler erfordrades, syntes statsbidrag principiellt böra utgå enligt bestämmelserna i kungörelsen den 6 mars 1936 (nr 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet. I detta sammanhang ville statskontoret framhålla, att 1939 års riksdag — om ock med stor tvekan — ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till modifikation i fråga om utbetalningen av statsbidrag enligt berörda kungörelse för ett skolbyggnadsföretag i Tännäs skoldistrikt. Då förhållandena i förevarande skoldistrikt såväl med hänsyn till antalet skattekronor per invånare som utdebiteringsbehovet per skattekrona syntes likartade med dem i Tännäs, ansåge sig statskontoret kunna tillstyrka, att — med riksdagens medgivande — ifrågakommande statsbidrag finge utbetalas med en tredjedel vid arbetenas påbörjande, med en tredjedel, då byggnaderna vore under tak, och med återstoden, då byggnaderna avsynats och godkänts.

Vissa brister syntes emellertid vidlåda de nuvarande skolanläggningarna. Då dessa brister syntes ha bort avhjälpas redan före den 1 juli 1940, kunde det icke anses rimligt, att byggnaderna överlämnades till distriktet i befintligt skick. Statskontoret ansåge sig därför kunna förorda, att — utöver det statsbidrag, som kunde utgå i författningens ordning — särskilda medel ställdes till skoldistriktets förfogande. Dessa medel borde dock givetvis avse allenast nödiga iståndsättningsarbeten å skolanläggningarna i fråga. För sådant ändamål syntes för skolanläggningen i Lapträsk ett belopp av högst 20 000 kronor och för skolanläggningen i Teurajärvi ett belopp av högst 13 000 kronor vara tillfyllest, vilka belopp torde kunna anvisas från förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter.

Enligt gällande, av statskontoret åberopade kungörelse angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet äger skoldistrikt enligt de grunder och i den ordning, som i kungörelsen stadgas, erhålla statsbidrag till bland annat anskaffande av nya undervisningslokaler. Såsom förutsättning för erhållande av sådant byggnadsbidrag gäller, att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande. I samband härmed fastställs den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas. I den högsta kostnadssumman må icke inräknas kostnader för sådana byggnadsarbeten, vilka allenast avse att sätta befintliga lokaler i bättre skick eller att giva dem en lämpligare disposition, ej heller kostnader för anskaffande, iordningställande eller inhägnande av skoltomt eller anordnande av brunn och framdragande av ledningar till skolhusbyggnader. Statsbidrag utgår som regel med $\frac{3}{4}$ av de styrkta kostnaderna för byggnadsföretaget, i den mån dessa icke överstiga den högsta fastställda kostnadssumman samt äro av beskaffenhet att kunna inräknas i nämnda summa (bidragsunderlaget). Därrest bidragsunderlaget ej överstiger 5 000 kronor, utgår dock statsbidraget med hälften av bidragsunderlaget. Sedan undervisningslokalerna blivit avsynade och godkända, fastställer länsstyrelsen byggnadsbidragets belopp. Överstiger beloppet 2 500 kronor, skall detsamma i regel fördelas med lika belopp på 25 redovisningsår, räknat från och med det redovisningsår, då byggnadsarbetena godkänts.

I likhet med de hörda myndigheterna anser jag det rimligt, att staten påtager sig en större del av kostnaderna för iståndsättande av dessa skolanläggningar än enligt gällande bestämmelser kommer i fråga. I vilken omfattning statsbidrag bör utgå har varit föremål för olika meningar. Å ena sidan anse flertalet myndigheter, att staten bör ikläda sig samtliga kostnader icke endast för vissa erforderliga reparations- och underhållsarbeten i de befintliga skolbyggnaderna utan även för byggnadernas modernisering och skolanläggningarnas utbyggande med hänsyn till numera föreliggande eller för den närmaste framtiden uppkommande lokalbehov. Å andra sidan håller statskontoret före, att staten bör gälda allenast kostnaderna för avhjälpande av vissa redan före den 1 juli 1940 föreliggande brister, vilka kostnader av statskontoret uppskattats till högst 20 000 kronor för skolanläggningen i Lappträsk och högst 13 000 kronor för skolanläggningen i Teurajärvi, samt att statsbidrag till uppförande av nya undervisningslokaler vid de båda skolorna bör utgå enligt gällande grunder, dock med en i och för sig betydelsefull modifikation beträffande byggnadsbidragens utbetalande. Då bidrag enligt nämnda grunder ej kan utgå till uppförande av nya tjänstebostäder m. m., skulle statsbidrag enligt statskontorets förslag alltså utgå endast till kostnaderna för uppförande av nya undervisningslokaler.

Kammarkollegiets och skolöverstyrelsens förslag innebär, att hela kostnaden för det nu föreliggande byggnadsprogrammets genomförande stannar

Departements-
chefen.

på statsverket, medan bifall till statskontorets förslag synes medföra, att staten gäldar ungefär hälften av denna kostnad.

För egen del vill jag föreslå, att kostnaderna för anskaffande av nya undervisningslokaler i vanlig ordning bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler, dock med den ändringen att ifrågakommande byggnadsbidrag utbetalas på sätt statskontoret förordat. Frågan om undantag i förevarande fall från gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag till nya undervisningslokaler torde böra underställas riksdagen. Det tillskott av statsmedel, som härutöver med hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna synes vara befogat, torde böra bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter, vilket anslag står till Kungl. Maj:ts fria förfogande för bestridande av utgifter, som främja anslaget ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare övervägande bestämma huru stor del av kostnaderna, som bör gäldas från sistnämnda anslag. Härvid förutsätter jag, att åtminstone 10 procent av kostnaderna för de byggnadsarbeten, till vilkas utförande bidrag kan utgå jämlikt gällande bestämmelser om statsbidrag till anskaffande av nya undervisningslokaler, skola bestridas av skoldistriktet men att detta jämväl bör erhålla bidrag till bestridande av kostnaden för uppförande av tjänstebostäder och för andra jämlikt nyssnämnda kungörelse icke bidragsberättigade arbeten med belopp, som efter prövning av samtliga på frågan inverkan omständigheter kan finnas skäligt.

Ehuru de av skolöverstyrelsen förordade byggnadsprogrammen i stort sett synas vara väl avpassade med hänsyn till föreliggande lokalbehov, synes dock böra ytterligare undersökas, huruvida icke vissa beskärningar och förändringar kunna vara möjliga att vidtaga. Innan ärendet slutligt avgöres, torde 1940 års civila byggnadsutredning böra sättas i tillfälle att granska byggnadsplanerna.

B. Försäljning av delar av skolhemmanen.

I förutnämnda skrivelse den 23 oktober 1934 har *länsstyrelsen* — i anslutning till vissa av myndigheterna framlagda förslag — hemställt, att de för skoländamål icke behövlige delarna av ifrågavarande hemman skulle, hemmanet i Teurajärvi överlätas till domänverket mot ersättning och hemmanet i Lappträsk hembjudas arbetarsmåbruksnämnden i Karl Gustafs socken.

I anslutning till av vederbörande skogsstatstjänstemän avgivna yttranden har därefter *domänstyrelsen* i skrivelse den 10 september 1936 förklarat sig anse, att hemmanet i Teurajärvi icke borde överlätas på domänverket. Styrelsen har i stället förordat försäljning av båda hemmanen, det i Teurajärvi

på offentlig, av länsstyrelsen anordnad auktion och det i Lappträsk efter hembud till arbetarsmåbruksnämnden, vilken förklarar sig villig inköpa det samma för 3 000 kronor.

Kammarkollegiet har i sitt utlåtande den 17 december 1940 icke framställt någon erinran mot myndigheternas förslag om försäljning av ifrågavarande hemman, i den mån desamma icke erfordras för skoländamål. Kollegiet föreslår dock, att, innan hemmanet i Teurajärvi utbjudes till försäljning, utredning genom länsstyrelsens och överlantmätarens försorg verkställas om hemmanets uppdelning i lämpliga brukningsdelar. Om, sedan dessa brukningsdelar tillagts erforderlig skog, skogsmark skulle återstå, torde den överbli- vande skogsmarkens sammanläggning med bredvidliggande kronoparker böra tagas under förnyat övervägande. Frågan om försäljning av visst område till person, som bebor och brukar området, torde böra prövas i detta sammanhang.

Beträffande ifrågavarande fastigheters t a x e r i n g s v ä r d e n m. m. har slutligen länsstyrelsen i skrivelse till kammarkollegiet den 8 februari 1939 meddelat följande. Vid 1938 års fastighetstaxering hade hemmanet Teurajärvi med undantag av de områden, vilka avsatts till tomter för skolan och arbetsstugan, taxerats till i avrundat tal 5 800 kronor, därav jordbruksvärde 2 555 kronor och skogsvärde 3 280 kronor. Av jägmästaren hade hemmanet värderats till 5 800 kronor, medan landsfiskalen uppskattat värdet — sedan visst område avstyckats — till 4 800 kronor. Enligt 1938 års fastighetstaxering hade vidare hemmanet i Lappträsk taxerats till 7 400 kronor, därav jordbruksvärde 3 500 kronor och skogsvärde 3 900 kronor. Länsstyrelsen har i detta sammanhang uttalat, att enligt länsstyrelsens mening med hänsyn till syftet med köpet det av arbetarsmåbruksnämnden i Karl Gustafs socken gjorda erbjudandet om förvärf av fastigheten för 3 000 kronor borde godtagas. En nyttjanderättshavare på fastigheten kunde få sina intressen tillgodosedda av arbetarsmåbruksnämnden.

De skäl, som på sin tid föranlett statsverket att förvärva ifrågavarande hemman, ha numera bortfallit. Anledning synes därför icke längre föreligga att bibehålla dem såsom skolhemman, i den mån de icke erfordras såsom tomter för skoländamål m. m. Beträffande avskiljande av områden för sistnämnda ändamål har jag framlagt förslag i det föregående.

Departements-
chefen.

Någon slutlig ställning beträffande dispositionen av de fastighetsdelar, som icke erfordras för skoländamål m. m., torde icke nu kunna tagas. Ytterligare utredning rörande vissa detaljfrågor bör åvägbringas, därvid även kammarkollegiets förslag rörande uppdelning av hemmanet i Teurajärvi i brukningslotter och eventuellt överlämnande av någon del av hemmanet till domänverket bör beaktas.

Under erinran om fastigheternas relativt ringa värden vill jag föreslå, att Kungl. Maj:t av riksdagen inhämtar bemyndigande att, sedan erforderliga

utredningar verkställtts av myndigheterna, besluta om försäljning av ifrågasvarande fastighetsdelar eller om deras disposition på annat sätt. Efter avstyckning av tomter för skoländamål och av tomt för den tidigare omnämnda arbetsstugan torde enligt uppdrag, som Kungl. Maj:t bör äga meddela, vederbörande myndigheter böra erbjuda omförmälda arbetarsmåbruksnämnd hemmanet i Lappträsk till inköp och hemmanet i Teurajärvi disponeras på sätt, som prövas lämpligt, eller eventuellt utbudas på offentlig auktion. Därest försäljning till arbetarsmåbruksnämnden icke kommer till stånd, torde hemmanet i Lappträsk även böra utbudas på samma sätt som det andra hemmanet. Avgivna köpeanbud böra underställas Kungl. Maj:ts prövning. Nuvarande lägenhetshavares rätt torde böra vinna skäligt beaktande i samband med försäljningarna.

Anmärkas må, att vederbörande militära myndigheter, enligt vad i ärendet utretts, icke ha någon erinran mot försäljning av de delar av fastigheten, som icke erfordras för skoländamål.

C. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela beslut rörande dispositionen av hemmanen $\frac{1}{8}$ mantal i Teurajärvi nr 2 i Korpilombolo socken och $\frac{1}{8}$ mantal Lappträsk nr 8 i Karl Gustafs socken i överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

dels ock medgiva, att statsbidrag till omförmälda byggnadsföretag inom Korpilombolo skoldistrikt och Karl Gustafs skoldistrikt må, utan hinder av gällande bestämmelser angående utbetalning av sådant byggnadsbidrag, utbetalas med en tredjedel vid byggnadsarbetets påbörjande, med en tredjedel, då byggnaden är under tak, och med återstoden, då byggnaden avsynats och godkänts.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Lennart Häggqvist.